

GEPA, el magatzem cooperatiu per a documents de baix ús

LLUÍS ANGLADA I DE FERRER. Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, Director
langlada@cbuc.cat

SANTI BALAGUÉ I LINARES. Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, Responsable de l'equipament GEPA
sbalague@cbuc.cat

Resum

A començaments dels anys 2000 una necessitat començava a sorgir entre algunes de les biblioteques universitàries de Catalunya: la manca d'espais i la reconversió de les biblioteques físiques dins el nou panorama educatiu. El CBUC, Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, va recollir aquesta necessitat i va engegar el projecte amb el mateix esperit cooperatiu de tots els programes i serveis del consorci.

El 2002 es va encarregar un estudi fundacional, que feia un repàs a l'estat de la qüestió i proposava les preguntes que s'havien de respondre abans d'establir el magatzem. El 2003 es va localitzar l'edifici, a les antigues casernes militars de Lleida, els anys següents es va avançar en la concreció del projecte i el finançament, i el 2006 es va firmar el conveni per la creació de l'equipament (Ajuntament de Lleida, CBUC, Universitat de Lleida, Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya). El 2007 es van iniciar les obres i finalment, el 8 d'octubre de 2008 es va fer la càrrega inicial i la inauguració oficial.

El GEPA, Garantia d'Espai per a la Preservació de l'Accés, és un magatzem cooperatiu per conservar i preservar els documents de baix ús, garantint la seva preservació futura i la seva accessibilitat immediata quan alguna biblioteca ho requereixi. El GEPA funciona sota un model mixt, amb el 80% de l'espai sota un règim cooperatiu i el restant destinat a la documentació en règim d'ús propi.

Paraules clau

Magatzems; dipòsits; baix ús; remot; alta densitat; compacte; cooperatiu
Almacenes; depósitos; bajo uso; remoto; alta densidad; compacto; cooperativo
Storage centres; depositories; low use; remote; off-site; high-density; cooperative;
collaborative

1. Introducció

Les biblioteques, per tal de garantir la qualitat dels seus serveis, es troben amb la necessitat de revisar periòdicament els seus fons i procedir a traslladar llibres i documents de poc ús des de les prestatgeries d'accés obert a magatzems d'accés tancat. En ocasions, els documents no seleccionats per a les col·leccions d'accés lliure de les biblioteques tenen sovint un valor potencial per a usuaris futurs i han de ser conservats i accessibles, i aquesta necessitat es repeteix a totes les biblioteques, cosa que genera que es conservin innecessàriament documents repetidament duplicats i que s'ocupin múltiples espais que podrien tenir un ús bibliotecari més profitós.

Les biblioteques recullen, ordenen i guarden llibres i altres documents que són útils als seus usuaris. Però no tots els materials de les biblioteques es fan servir per igual. Alguns, molt usats avui, deixen de ser-ho amb el pas del temps. Els passa per exemple a:

- les obres que són actualitzades per noves edicions, com el llibre *“Arte de proyectar en arquitectura”* d'Ernst Neufert, avui en la seva 15a edició,
- les revistes convertides en bases de dades com el *“Food Science & Technology Abstracts (FSTA)”*, iniciada el 1969 en format imprès i distribuïda posteriorment en microfita i en CD-ROM i avui consultables en línia a la Biblioteca Digital de Catalunya (www.cbuc.cat/bdc),
- els números antics de revistes que ja tenen versió electrònica, com la revista *“Ausa”* editada pel Patronat d'Estudis Osonencs i inclosa al dipòsit digital RACO (www.raco.cat),
- els llibres de text que han deixat de ser vigents,
- etc.

Alguns documents que poden tenir un ús baix, no tenen per això un baix valor. Representen l'estat del coneixement de la humanitat en un moment donat. Tenen valor per als estudiosos d'avui i de demà i han de ser conservats i ben conservats. No cal que ho estiguin però als espais privilegiats que són les sales de lectura de les biblioteques. Podem posar-los a magatzems i aprofitar aquesta oportunitat per reorganitzar els espais d'acord amb les possibilitats tecnològiques i les necessitats d'oferir espais socials i per l'autoaprenentatge de les biblioteques actuals.

L'elevada disponibilitat de versions electròniques de revistes ha fet que les corresponents col·leccions en paper no tinguin una utilitat immediata, per bé que continuï essent necessari conservar-les per tal de preservar el seu

contingut i el seu valor patrimonial i per a la recerca. En ocasions, però, potser no caldria conservar la totalitat dels números de les revistes actuals sinó només algunes col·leccions completes i accessibles, encara que sigui de forma remota.

Aquesta necessitat és present a totes les biblioteques, encara que sigui en diferent grau, i als països amb sistemes bibliotecaris més avançats, les biblioteques, sovint amb l'ajut de l'Administració, resolen aquesta necessitat de forma conjunta creant magatzems cooperatius de conservació, preservació i accés remot per materials de baix ús. Aquests magatzems, alhora que solucionen la necessitat d'alliberar espais, creen per als usuaris de les biblioteques cooperants una col·lecció de reserva comuna que satisfà per igual, a través del préstec bibliotecari, les demandes d'informació que els siguin requerits.

El GEPA racionalitza els exemplars a conservar i els mantindrà en òptimes condicions ambientals. Com en altres casos, el GEPA mostra que actuar conjuntament permet que les millores es facin estalviant.

2. Antecedents

En els darrers trenta anys s'han anat creant arreu consorcis de biblioteques de tota mena amb l'objectiu de compartir recursos i establir xarxes de cooperació. Els catàlegs col·lectius i els centres de catalogació cooperativa van establir una base comuna que facilita les xarxes globals de préstec interbibliotecari i, més recentment, la creació de col·leccions digitals com la Biblioteca Digital de Catalunya. Tanmateix, el vell problema d'emmagatzemar les col·leccions tradicionals impreses no ha desaparegut i segueix demanant solucions locals i regionals. Mentre els volums de paper segueixen augmentant i ocupant espai físic, en molts casos és impossible ampliar l'espai dedicat a la biblioteca i és molt poc rendible construir una nova biblioteca per dedicar més espai a volums consultats un parell de cops per dècada.

Per respondre a la creixent manca d'espai per als llibres i volums de revistes al món acadèmic, les universitats s'han vist obligades a cercar solucions creatives, aprofitant el creixent esperit de col·laboració bibliotecària. Aquesta evolució de la cooperació s'ha fet palesa amb la creació de magatzems remots compartits per grups o consorcis de biblioteques, notablement a Anglaterra, Austràlia, Estats Units, i Finlàndia. La pressió

d'emmagatzemar cada vegada més material bibliotecari també existeix a la majoria d'universitats catalanes.

Si tornem la vista enrere, els inicis històrics dels magatzems remots els trobem l'any 257 abans de Crist, la primera biblioteca d'investigació universal, a Alexandria, començà a "desafiar la pròpia capacitat d'emmagatzemar". Alexandria va desenvolupar un pla d'emmagatzematge remot, amb una "biblioteca afillada" al Temple de Serapeu, on es guardaven almenys 48.000 pergamins, i a uns magatzems de gra al port, on es diu que hi havia uns 40.000 volums.

No sabem l'espai que ocuparen aquells pergamins, però les respostes actuals a aquestes ja antigues necessitats s'han donat en forma de sistemes moderns d'emmagatzematge d'alta densitat, que permeten aprofitar al màxim les capacitats per metre quadrat de la superfície disponible.

Així és que, avui en dia, entre els exemples de magatzems cooperatius, remots i d'alta densitat que poden servir com a referència, hi ha CAVAL Collaborative Solutions (Victoria, Austràlia), Tri-University Group of Libraries (TUG; Ontario, Canadà) i als Estats Units els següents: Five College Library Depository, Minnesota Library Access Center, Washington Research Library Consortium, Northern California Regional Library (UC-Berkeley), Southern California Regional Library (UCLA), Northeastern Ohio Cooperative Regional Depository, i el New England Regional Depository (NERD). Les universitats privades de Cornell, Duke, i Harvard i les públiques d'Indiana, Michigan, i Missouri també tenen magatzems remots d'importància, però són de propietat única. D'altres iniciatives de magatzems remots es troben a Alemanya i Finlàndia.

3. Estat de la qüestió

3.1 Estudi de l'ARL sobre magatzems remots.

La font més important de documentació d'iniciatives d'emmagatzematge remot és l'associació internacional (majoritàriament nord-americana) de biblioteques de recerca, l'Association of Research Libraries (ARL). L'any 1999 es van publicar els resultats de l'estudi de l'ARL sobre magatzems remots. L'informe tractava de les característiques físiques dels magatzems

bibliotecaris, les qüestions de gestió relacionades amb el seu funcionament, i els serveis que proporcionen, i representava una instantània de com les biblioteques d'ARL utilitzen magatzems remots i subratllava les tendències en el seu disseny, condicions ambientals, i serveis. Alguns resultats són:

La majoria de biblioteques membres de l'ARL ja emmagatzemaven una gran quantitat de material a naus remotes i el ritme de noves construccions o renovacions d'estructures existents per fer magatzems s'havia accelerat durant l'última dècada. La nova construcció típica consisteix en una nau d'emmagatzematge fred que aprofita al màxim l'ús de l'espai amb prestatgeria d'alta densitat. A més de la utilització eficient, té els avantatges estratègics de facilitar la preservació i protecció de les col·leccions de les biblioteques i de rebaixar el cost de construcció i funcionament per volum.

Les dades recollides indiquen que el nombre de biblioteques de l'ARL que usen emmagatzematge secundari s'acosta probablement a 80 (un 66% de tots els seus membres). Un 85% de les enquestes retornades (49 de 58) o bé ja utilitzaven emmagatzematge remot o estaven en procés de construcció.

3.1.1 Descripció dels edificis.

L'emmagatzematge remot en alguns casos consisteix en un annex proper i en d'altres en un edifici més llunyà. Les distàncies des del campus principal varien d'un a 150 quilòmetres. Hi ha força varietat en el disseny i localització d'aquests magatzems. Uns estan totalment enterrats, d'altres són edificis alts, i també n'hi ha que van reconvertir naus o edificis comercials ja existents. Molts són de disseny modular que fa possible afegir-hi més unitats quan hom necessiti.

Almenys 12 biblioteques de l'ARL utilitzen unitats d'alta densitat que fan servir moltes de les característiques de disseny del sistema de Dipòsit de Harvard, el primer magatzem bibliotecari d'alta densitat. Aquestes estructures solen ser grans naus amb sostres alts que permeten prestatges alts, graduables, i oberts. Els volums enquadernats es guarden en cubetes, segons les seves mides; els volums, cubetes, i prestatges tenen codi de barres per facilitar la recuperació. Els prestatges han estat dissenyats per acomodar doble fila de cubetes plenes de volums de la mateixa mida.

Tot i que la prestatgeria segons la mida és la norma (22 biblioteques o 38%), 17 de les biblioteques enquestades (29%) informaren que fan servir la

classificació per subjecte. A cada local, gairebé tot l'espai es dedica a l'emmagatzematge de materials, però també s'inclou espai per processar-los, i 22 biblioteques (38%) ofereixen un espai de lectura per als usuaris. Onze biblioteques (19%) tenien espai designat per a col·leccions especials amb protecció de seguretat especial.

3.1.2 Manipulació i gestió de materials.

Els locals d'emmagatzematge tot sovint recullen llibres i revistes de poca circulació, arxius, col·leccions especials, pel·lícules, fotografies, i material en microfita o format magnètic. Degut a la pressió per guardar col·leccions a un cost més baix a l'hora que hom manté un accés garantit, moltes de les biblioteques de l'ARL acceleraran la migració d'una part important de les seves col·leccions a magatzems secundaris.

Un dels requisits essencials per l'èxit i acceptació de l'emmagatzematge remot és que els sistemes de control d'inventaris i de lliurament ràpid siguin eficaços. La majoria de biblioteques identifiquen els materials emmagatzemats en el seu catàleg i els enllacen a la seva localització exacta amb codi de barres o números de control d'inventari. Cinc biblioteques (9%) utilitzaven sistemes de control d'inventari independents i 33 (57%) gestionaven el control d'inventari a través del seu propi sistema de biblioteca integrat.

3.1.3 Condicions ambientals.

Durant els darrers anys s'ha donat una evolució de les especificacions del disseny i ha sorgit un consens sobre les característiques clau dels ambients de clima controlat i d'alta densitat. La característica més notable dels nous locals d'emmagatzematge és un excel·lent control de clima, reconeixent l'evidència que les condicions fresques i seques allarguen la vida de gairebé tots els materials de les col·leccions bibliotecàries. Tots els nous magatzems posen èmfasi sobre el manteniment de condicions constants al llarg de l'any. Molts dels edificis disposen de sistemes sofisticats de climatització que controlen les fluctuacions diàries a no més d'1 o 2 graus i d'un 5% en la humitat relativa. Dotze biblioteques (21%) que fan servir locals més antics observaren que els seus magatzems no estaven equipats amb sistemes de control ambiental. La llum també pot perjudicar els materials de la biblioteca i els locals nous o renovats també estan equipats amb sistemes de poca llum i limiten el temps de llums enceses.

3.1.4 Gestió fiscal.

En general, els costos de funcionament dels magatzems van a càrrec dels pressupostos generals de la biblioteca amb el suport de la universitat o de l'estat. També hi ha magatzems que funcionen amb un sistema de recuperar costos i estableixen quotes pel processament del material entrant, per l'emmagatzematge, i per la seva recuperació (veure la Secció II d'aquest informe).

Només 26 biblioteques van aportar informació sobre les despeses de funcionament. Els costos anyals oscil·laven entre 5.000 i 2 milions de dòlars, amb una mitjana de 152.135 dòlars (1999). Les despeses de personal són les dominants i suposen, per regla general, un 60% del pressupost. A 16 biblioteques, les despeses de subministrament, manteniment, i costos de l'edifici, van a càrrec del pressupost capital de la institució. 22 biblioteques tenen personal assignat al magatzem, normalment són personal de suport i estudiants. 14 magatzems de gran envergadura són gestionats per personal professional qualificat.

3.2 Lizanne Payne, *Library storage facilities and the future of print collections in North America.*

L'informe de Lizanne revisa el disseny d'instal·lacions d'emmagatzematge i la magnitud del seu ús, el context de suport al desenvolupament i ús dels equipaments d'emmagatzematge remots, les principals tendències dels arxius compartits de publicacions periòdiques, les solucions "last-copy" i "single-copy" o l'emmagatzematge virtual, la digitalització en massa, etc. i reconsidera el futur de les col·leccions impreses de les biblioteques, incloent-hi el desenvolupament potencial d'una xarxa distribuïda de magatzems.

A l'estudi, l'autora conclou que els equipaments d'emmagatzematge d'alta densitat s'han convertit en peça clau de la política de col·leccions de les biblioteques universitàries, i que ara és el moment ideal perquè la comunitat bibliotecària aprofiti aquesta capacitat col·lectiva per desenvolupar una perspectiva més àmplia i promoure un nou enfocament en la gestió de col·leccions que traspassi les fronteres institucionals.

3.3 Nitecki i Kendrick, *Library off-site shelving*.

Aquesta publicació és un bon recurs per a qualsevol persona interessada en trobar informació detallada sobre el model d'emmagatzematge d'alta densitat. Ofereix l'estudi de casos existents i detalla les especificacions tècniques utilitzades, omplint així un buit a la bibliografia fins el moment existent.

Els autors descriuen el model original, implantat per primer cop a Harvard, i valoren altres possibilitats d'emmagatzematge. El document fa un repàs a algunes consideracions tècniques d'aquests equipaments, entre elles el sistema de gestió, els conceptes de disseny i construcció, les polítiques de selecció dels materials, la logística i operacions, els requeriments bibliotecaris i informàtics, etc. Pot ser una referència per a tota aquella comunitat bibliotecària que s'enfronta als problemes de manca d'espais i contempla la construcció i/o gestió d'equipaments d'emmagatzematge remot.

4. Cronologia

El 2002 el CBUC es va plantejar l'objectiu de fer un magatzem cooperatiu que garantís la preservació dels materials de baix ús i de fer-ho amb un màxim d'eficàcia. El projecte GEPA ha passat per diverses fases:

- El 2002 es va demanar un informe al Dr. Joan Roca, Dean of Library Services, de la Minnesota State University, Mankato, sobre les possibilitats i necessitats d'un edifici per a l'emmagatzematge de materials de biblioteca de baix ús.
- El 2003 es va proposar que les antigues casernes de Gardeny de Lleida podrien ser apropiades pel GEPA i el Departament d'Universitats de la Generalitat de Catalunya va encarregar un avantprojecte a l'equip d'arquitectura RQP, que determinà que l'edifici era adequat pel propòsit.
- Entre el 2004 i el 2005 es va concretar el projecte i s'acordà el finançament de les obres de rehabilitació (un 60% a càrrec del DURSI i un 40% a càrrec del Departament de Cultura).
- El 19 de juliol de 2006 es va signar el conveni de creació del GEPA, entre l'Ajuntament de Lleida, el CBUC, els departaments d'Educació i de Cultura de la Generalitat, i la Universitat de Lleida. El novembre de 2006 es va reunir per primer cop la comissió de seguiment del projecte d'obres.

- El febrer de 2006 s'adjudicà a Albert Benet i Ferran el concurs públic per a la redacció del projecte de rehabilitació de l'edifici de Gardeny per al GEPA.
- El gener de 2007 es van iniciar les obres, a càrrec d'ACSA Sorigué, i es va formalitzar l'entrega d'obres de l'equipament el 29 de febrer de 2008.
- El 8 d'octubre de 2008 es va inaugurar el GEPA, amb la presència del president del CBUC, Sr. Jaume Casals, el rector de la UdL, Sr. Joan Viñas i Salas, el conseller d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya, Sr. Josep Huguet i Biosca, el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Sr. Joan Manuel Tresserras i Gaju, i l'alcalde de Lleida, Sr. Àngel Ros Domingo.

5. Missió i objectius

L'equipament El GEPA (Garantia d'Espai per la Preservació de l'Accés) té la finalitat de ser un magatzem cooperatiu a nivell de Catalunya amb la finalitat de conservar i preservar els documents de les biblioteques del Sistema Bibliotecari de Catalunya amb un baix ús, garantir la seva preservació futura i la seva accessibilitat quan alguna biblioteca ho requereixi.

Els objectius del GEPA són:

- Alliberar espai físic de les biblioteques i facilitar així que aquestes puguin reconvertir part de l'espai dedicat actualment a guardar llibres a crear zones per a l'estudi i l'aprenentatge.
- Ser magatzem de descàrrega dels documents de baix o nul ús.
- Servir d'instrument per a una gestió cooperativa de col·leccions per les institucions que el conformin.

Com a opció de futur es contempla la possibilitat d'equipar el GEPA amb tallers de preservació i conservació de materials.

6. Gestió i finançament

Per fixar els objectius i directrius generals de l'equipament es constitueix una Comissió de Gestió del GEPA formada pel Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya, el Departament de

Cultura i de Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i el CBUC.

Les despeses del funcionament ordinari i de l'emmagatzematge de les col·leccions són finançades a terços per les institucions de la comissió.

La gestió del projecte correspon al CBUC, el qual té la funció de fer les accions i contractacions que es considerin necessàries per al funcionament diari de l'equipament segons les directrius del projecte que aprovin les institucions en el marc de la comissió de gestió GEPA.

7. Ubicació de l'equipament i titularitat

L'equipament GEPA està situat al Turó de Gardeny de la ciutat de Lleida, just a l'entrada a la ciutat per la N-II (pont nou). L'edifici és el tercer en forma d'H des de l'entrada al recinte de l'antiga caserna d'infanteria, la propietat del qual pertany a la Paeria de la ciutat. L'edifici que acull aquest equipament ha estat cedit en ús, per un període de 50 anys, del seu titular al Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya i a la Universitat de Lleida, els quals assoleixen la condició de cessionaris. No obstant això, la gestió del GEPA correspon al CBUC, el qual assumeix la condició d'òrgan gestor de l'equipament GEPA. El Consorci exercirà aquesta gestió d'acord amb les directrius i criteris establerts per la Comissió de Gestió del GEPA.

Algunes característiques:

- té 5.400 m² amb 12 mòduls d'emmagatzematge,
- actualment estan equipats nou dels dotze mòduls, amb més de 2.000 metres de passadissos de prestatgeries i 17.000 metres de prestatges,
- amb la seva capacitat màxima està previst que es podrà desar de manera compacta uns 43 quilòmetres dels actuals prestatges de les biblioteques,
- disposa d'una sala de consulta amb deu places de lectura.

8. Col·leccions

El GEPA funciona sota un model híbrid mixt segons el qual una part de documents estan sota un règim d'ús cooperatiu i són gestionats cooperativament, i una altra part de documents estan sota un règim d'ús

propi en el qual la institució propietària dels documents és la que estableix les normes de gestió i ús dels seus documents.

Pel que fa als documents d'ús cooperatiu, d'aquests se'n conservarà, segons el tipus de document, el nombre de còpies que prèviament es fixi. Un cop al GEPA hi hagi el nombre de còpies determinat com a màxim per un document determinat, una còpia conservada al GEPA només podrà ser substituïda per una altra d'una qualitat millor.

Els documents d'ús propi continuen essent propietat de cada institució i ocupen l'espai del GEPA per a ús propi en el qual la institució propietària dels documents estableix les normes de gestió d'aquests.

9. Usuaris i serveis

El GEPA és un equipament de consulta pública. Poden gaudir dels serveis del GEPA els usuaris de les institucions membres del CBUC, els usuaris de les institucions que es vagin acceptant com a participants al GEPA per la Comissió de Gestió, i altres tipus d'usuaris segons els acords presos per la Comissió de Gestió del GEPA.

Els documents d'ús cooperatiu es podran utilitzar en les següents modalitats:

- Consulta dels documents a sala al GEPA, amb o sense cita prèvia.
- Fotocòpies o subministrament de còpies electròniques dels documents consultats a sala al GEPA.
- Subministrament d'originals per préstec interbibliotecari, a través dels punts centrals de les institucions.
- Subministrament de còpies electròniques, a través dels punts centrals de les institucions.

Pel que fa als documents d'ús propi s'utilitzaran en les mateixes modalitats segons les normes i condicions que estableixi la institució propietària, tot i que s'estableix la conveniència que la majoria dels documents puguin ser copiats parcialment o ser subministrats per préstec interbibliotecari.

10. Càrregues de materials, costos i gestió diària

Com s'ha dit, el model mixt de funcionament del GEPA inclou una part de documents d'ús i gestió cooperatius, i una altra part de documents que estan sota un règim d'ús propi.

Per aquesta raó, al GEPA es diferencien les càrregues de documentació cooperativa i dins els plans anuals de càrregues ordinàries, de les càrregues portades a terme per les institucions per aquells materials que formaran part de la seva col·lecció pròpia.

Cal tenir en compte que també és possible que hi hagi documentació que es carregui al GEPA de forma temporal. Això pot ser quan:

- aquesta documentació tingui (almenys parcialment) el GEPA com a destí, per exemple, documents que estant essent processats al GEPA per decidir el seu destí definitiu, o
- aquesta documentació ocupi temporalment un espai al GEPA degut a que, per exemple, s'estan fent obres a la biblioteca de procedència.

Fins l'any 2009, set han estat les institucions que han carregat documentació a l'equipament, ja sigui en els plans ordinaris o de forma extraordinària. Les institucions són la Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida i la Biblioteca de Catalunya. L'ocupació del GEPA és de 828 metres (de documentació emmagatzemada en alta densitat), cosa que representa el 3,4% de la capacitat total.

A efectes de costos, cal distingir entre les despeses de manteniment de la documentació al GEPA (s'inclou aquí el cost de la seva consulta o accés) i les despeses de càrrega de la documentació al GEPA (s'inclou aquí el cost del seu processament i trasllat).

Pel que fa a l'execució de les tasques, tant de transport, de processament tècnic i de processament físic o peonatge, un cop comprovada l'existència de prou empreses amb experiència en el sector, s'aposta per delegar la gestió diària mitjançant l'externalització de serveis. Així la gestió del GEPA la fa una empresa contractada pel CBUC sota la direcció del responsable de l'equipament i la formació pertinent del personal de l'empresa.

11. Processament

La gestió d'una instal·lació d'alta densitat d'emmagatzematge presenta unes oportunitats especials i seriosos reptes. A continuació presentem algunes de les decisions preses per a la implantació de processos efectius i eficients per al tractament dels documents i per a la planificació i explotació de l'equipament.

11.1 Emmagatzematge compacte.

La documentació s'emmagatzema al GEPA seguint el model Harvard, o també anomenat emmagatzematge compacte. D'aquesta manera, tota el material a conservar passa per un procés previ de tallatge, amb el què es mesura el seu tamany i segons aquest s'emmagatzema la documentació en determinades caixes i en prestatges adients a la seva alçada. D'aquesta manera s'optimitza l'espai disponible als mòduls d'emmagatzematge.

11.2 Tractament tècnic.

La millor solució per gestionar les col·leccions del GEPA al CCUC és a través dels registres de fons, d'ara endavant hòldings, després d'un estudi de les possibilitats que ofereix el programa Millennium. De les diverses opcions existents, s'ha considerat que l'opció òptima és la d'usar directament els format Marc21 de fons.

11.3 Topogràfic.

Per a la localització dels documents emmagatzemats al GEPA és necessària la identificació prèvia de tots dels espais de l'equipament. Per fer-ho es proposa un codi que de manera sistemàtica identifiqui cadascun dels àmbits.

El GEPA està format per tres plantes, amb quatre mòduls per planta. Dins els mòduls trobem passadissos de prestatgeries, cada passadís pot tenir fins a 23 seccions o trams de prestatgeries, amb 10 nivells de prestatges com a màxim. Amb el codi de localització de cadascun dels espais, el topogràfic es completarà amb la identificació de la caixa on es guarda el

document. Amb els espais localitzats, el topogràfic es completa amb la identificació de la caixa d'emmagatzematge.

Així, un exemple de topogràfic del GEPA és:

00 02 A 01 04 5

Planta	Mòdul	Passadís	Secció	Prestatge	Caixa
00	02	A	01	04	5

11.4 Codi de conservació.

A fi d'optimitzar el funcionament del servei i els recursos destinats a la cooperació interbibliotecària, el CBUC formularà a les institucions propostes d'eliminació de documents transferits i que constin com a duplicats. La tria dels documents a eliminar s'efectuarà amb independència de la provenença dels documents i prèvia valoració de l'estat de conservació dels diferents exemplars.

Per facilitar les tasques de comparació de l'estat dels documents, ja sigui entre exemplars emmagatzemats al GEPA enfront dels de les institucions, o bé entre candidats a emmagatzemar de dues o més institucions, es crea un codi numèric que reflecteixi l'estat de conservació i de qualitat dels documents.

Tres són les característiques que es contemplen en l'establiment d'aquest codi:

- Suport (S): reflexa l'estat de conservació, la neteja del document, la presència o no d'humitats, fongs, danys per insectes, trencaments o bé la manca de fulles.
- Enquadernació (E): la qualitat d'una col·lecció vindrà donada en part per les enquadernacions en el cas de les publicacions periòdiques, exemplars característics o especials, etc.
- Completesa (C): el nivell de completesa fa referència a publicacions periòdiques (o publicacions en més d'un volum) tot indicant si les col·leccions indicades són completes o tenen buits o falten exemplars.

Aquestes característiques es tradueix en un codi alfanumèric de sis posicions que s'anomena codi SEC. Com a exemple:

- S4E3C1 (Suport=molt bon estat, Enquadernació=sí, i en bon estat, Completesa=molt incompleta)

12. De la necessitat a l'estalvi

Com s'ha vist, les necessitats d'espai han estat tema recurrent en les ocupacions i preocupacions de la comunitat bibliotecària des de, gairebé, tots els temps. El procés pel qual primer l'antiga biblioteca d'Alexandria creava un espai d'emmagatzematge remot per fer front a les seves necessitats i després la Universitat de Harvard modernitzava amb els sistemes d'aprofitament de l'espai mitjançant els equipaments d'alta densitat, ha estat un trajecte que no s'atura i que posa a prova la capacitat de cooperació de les institucions bibliotecàries en l'actual panorama canviant.

Detectades les necessitats a les biblioteques universitàries catalanes a començaments dels 2000, el GEPA ha de permetre encarar el futur amb noves perspectives. El GEPA estalvia espai emmagatzemant documents de forma compacta i fa possible que, treballant conjuntament, s'alliberin espais als centres dels campus i de les ciutats i es creïn les inèrcies amb les que disminuir els costos innecessaris de guardar més llibres dels que cal.

L'equipament GEPA no és únic però és singular. Al món només hi ha 18 magatzems cooperatius de funció similar (14 a Amèrica, 3 a Europa i 1 a Austràlia) i només un 60% dels magatzems de llibres de baix ús que hi ha al món utilitzen el sistema d'emmagatzematge compacte del GEPA.

13. Bibliografia

Manguel, Alberto. A history of reading. New York: Knopf, 1996.

Millares Carlo, Agustín. Introducción a la historia del libro y de las bibliotecas. México: Fondo de Cultura Económica, 1993.

Nitecki, Danuta A.; Kendrick, Curtis L. Library off-site shelving, guide for high-density facilities. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited, 2001.

Payne, Lizanne. Library storage facilities and the future of print collections in North America. Dublin, Ohio: OCLC, 2007.

Roca, Joan. GEPA: Garantia d'Espai per la Perpetuïtat de l'Accés [en línia].
Barcelona: CBUC, 2003. [Data de la consulta: 26 de gener de 2010]

SPEC Flyer 242 [en línia]. Washington DC: ARL, 1999. [Data de la consulta:
26 de gener de 2010].